

הגילוי הנפלא של מרן ה"חתם סופר" זי"ע

המרגלים לא הרגישו טעם קדושה בפירות הארץ כי הטעם הרוחני של הפירות נכנס במן שאכלו ישראל במדבר

אלא התכוון בזה בעיקר על הטעם הרוחני והקדושה שבפירות של ארץ ישראל.

לפי זה מבאר ה"חתם סופר" הטעות של המרגלים, כי כאשר אכלו מפירות הארץ לא הרגישו בהם טעם של קדושה, ולכן באו מזה לידי כפירה שהקב"ה אינו מקיים הבטחתו להביא את ישראל אל "ארץ זבת חלב ודבש" בגשמיות וברוחניות. אולם הסיבה שלא טעמו קדושה בפירות הארץ היא משום שהקב"ה העביר את הטעם הרוחני והקדוש שהיה צריך להתלבש בפירות ארץ ישראל, ובמקום זה הכניסו בתוך המן שירד לישראל במדבר, ונשארו פירות ארץ ישראל בלי שום טעם מיוחד של קדושה.

וזהו שאמר כלב בן יפונה לדחות את דיבתם הרעה של המרגלים על פירות הארץ (שם יד-ה): "הארץ אשר עברנו בה לתור אותה טובה הארץ מאד מאד, אם חפץ בנו ה' והביא אותנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר היא זבת חלב ודבש, אך בה' אל תמרודו ואתם אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם, סר צילם מעליהם וה' אתנו אל תיראום".

בכך התכוון לומר כי הסיבה שהמרגלים לא הרגישו בפירות הארץ טעם רוחני של קדושה היא "כי לחמנו הם", כי הכנענים תושבי הארץ אוכלים רק את הלחם הגשמי, שהוא הקליפה החיצונית מהלחם הרוחני שאנו טועמים באכילת המן, והסיבה לכך היא כי "סר צלם מעליהם", הכח הרוחני שהוא צל הקדושה סר

בפרשתנו פרשת שלח דבר בעתו מה טוב להתבונן בפרשת המרגלים, ליישב מה שתמהו המפרשים תמיהה עצומה על המרגלים שהיו נשיאי ישראל, והכתוב מעיד עליהם (במדבר יג-א): "כולם אנשים ראשי בני ישראל המה". הנה כי כן צריך ביאור איך נפלו גיבורים מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, לדבר סרה על ארץ ישראל שהקב"ה הרבה לדבר בשבחה, כמו שכתוב (דברים ח-ז):

"כי ה' אלקיך מביאך אל ארץ טובה ארץ נחלי מים עיינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר, ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש, ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה, ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצוב נחושת". וסיים במעלה הגדולה (שם יא-יב): "ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה, תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה".

**"כי לחמנו הם" הכנענים אכלו רק את
הלחם החיצוני בלי הקדושה הפנימית**

פתח דברינו יאיר בביאור נשגב של מרן ה"חתם סופר" זי"ע ב"שאלות ותשובות חתם סופר" (או"ח סימן קצא) בתוך מכתבו לגאון הקדוש בעל "ישמח משה" זי"ע, שמאיר את עינינו באור בהיר להבין ולהשכיל מהות הטעות של המרגלים, כי בהיותם נשיאי ישראל, גדולים בתורה ובעבודת ה', השכילו להבין כי מה שהבטיח הקב"ה לישראל שיביא אותם (שמות ג-ח): "אל ארץ זבת חלב ודבש", לא התכוון בזה רק על הטעם הגשמי,

ובארץ כנען לא היה אלא כח הגשמי לבד, והיה כל התבואה כולה פסולת, ולכן ראו המרגלים שעוסקים תדיר בקבורת מתים, דאותו מאכל שאין בו אלא כח גשמי ודאי מחליש כח הגוף של אדם. וזה הוא כוונתו [של כלב בן יפונה] כי לחמנו הם, כלומר הם הפסולת של לחמנו שאנו אוכלים, דהמן הוא הרוחני של תבואתם, והם אכלו הגשמי שחסר מלחמנו שאנו אוכלים, לכן אל תיראו מהם".

ביאור נשגב של רבינו האריז"ל בענין המזון המחיה את האדם

כעבדא קמיה מריה נראה להרחיב בביאור הנשגב של ה"חתם סופר", שכל דבריו יסודתם בקודש בדברי רבינו האריז"ל ב"לקוטי תורה" פרשת עקב לפרש הפסוק (דברים ח-ג): "ויענך וירעיבך ויאכילך את המן אשר לא ידעת ולא ידעון אבותיך, למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם". כי בכך התכוון הכתוב ליישב מה שנתקשו הפילוסופים הכופרים בהשאת הנפש, כי אם האדם מורכב מגוף חומרי ומנשמה רוחנית המתקיימת לאחר המיתה, איך יתכן שמזון גשמי שאדם אוכל מחיה ומחבר את הגוף והנשמה הרוחנית, ובלשון קדשו:

"איך אפשר שלחם החומרי זן חלק הנפש שבאדם שהוא רוחני, ואם אין אדם אוכל לחם ולא שום מזון כמה ימים, ימות ברעב ותצא נשמתו ממנו, ואם יאכל לחם יחיה, והאיך אפשר שהלחם יעמיד נשמה הרוחנית. ומהכרח קושיא זו אמרו הפילוסופים שאין השארה לנפש, וכמות זה כן מות זה, ובמות האדם ויפסד חלק גופו, גם כן יפסד חלק נשמתו, מכיון שהיא ניזונית מדבר חומרי גם היא חומרי".

אולם האריז"ל מכה על קודקודם שטעו בכך מפאת חוסר ידיעתם:

"ואין האמת כן ח"ו, כי לא ידעו מה שביארנו, שיש חיות אל המזון, שהוא חלק רוחני שבו, להחיות חלק רוחני של חיות האדם. וזה שכתוב ויאכילך את המן הרוחני, להודיעך כי לעולם אין מי שיזון את האדם אלא חלק רוחני שבו. וזהו שכתוב כי לא על הלחם לבדו

מפירותיהם, "וה' אתנו", הכח הרוחני של הקב"ה נמצא אתנו בתוך המן, ולכן אי אפשר כעת להרגיש טעם רוחני בפירות הארץ, אבל כאשר יכנסו ישראל לארץ ויפסיק המן לרדת, שוב ירד השפע האלקי הרוחני בתוך פירות הארץ, והנה הם שורש דברי ה"חתם סופר" בלשון קדשו:

"וכבר היה נראה לי שירידת המן במדבר מ' שנה לא היה דבר חדש, אף על פי שחכמינו ז"ל (אבות פ"ה מ"ו) יחסוהו [בין הדברים שנבראו] בין השמשות, מכל מקום נראה לי שהיה אותו הרוחנית ושפע אלקי, מצינורי מעלה שהיה מעותד לירד על תבואת ז' עממים שבארץ ישראל בעת ההיא, ואכלו מקבלי תורה הפנימית, ולאמורים נשאר המוץ והקליפה, והיינו דאמר להו כלב לחמנו' הם סר צילם מעליהם וה' אתנו, רצונו לומר כח ה' אנו אוכלים, וכל כח חיוני שלהם היא מלחם חיצוני שלנו, וזה (הושע יג-ג) כמוץ יסוער מגורן וכעלה נבל".

רעיון נשגב זה מבאר ה"חתם סופר" ביתר שאת ב"תורת משה" (בד"ה נתנה ראש ונשובה מצרימה), שהוסיף לבאר שם מה שדיברו המרגלים בגנות הארץ שקוברת את יושביה, כמו שכתוב (שם יג-לב): "ויוציאו דיבת הארץ אשר תרו אותה אל בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אותה ארץ אוכלת יושביה היא". ופירש רש"י: "אוכלת יושביה, בכל מקום שעברנו מצאנום קוברי מתים".

הביאור בזה כי היות שהטעם הרוחני נסתלק מפירות הארץ ונשאר אצלם רק החלק החיצוני, לכן לא היה בפירות הארץ די חיות להחיות את גופם, והנה הדברים בלשון קדשו:

"דזה שהמטיר להם הקב"ה מן במדבר, לא היה בריה חדשה יש מאין, אך מכיון דנודע מכבר שבכל דבר הנברא יש בו כח גשמי וכח רוחני שהוא החיות של דבר, וכל זמן שהיו ישראל הולכים במדבר, היה הקב"ה נוטל כל כח הרוחני שהיה ראוי להיות בפירות ותבואה של ארץ ישראל, והוריד כח הרוחני ההוא לישראל, וזהו המן שלא היה בו שום דבר גשמי, ולכן נבלע באברים.

כי הטעם הרוחני והשפע האלקי שהם הניצוצות הקדושים שהיה ראוי שיתלבש בפירות ארץ ישראל נתלבש בתוך המן, ולכן לא הרגישו המרגלים טעם של קדושה בפירות הארץ שהיו רק החלק החיצוני בלי החיות הפנימית.

“אתה החלות להראות את עבדך” בטעם של המן שהיה בו קדושת ארץ ישראל

על פי דברי ה"חתם סופר" ירווח לנו להבין מה שהתפלל משה רבינו שיזכה להיכנס לארץ (דברים ג-כג): "ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, ה' אלקים אתה החלות להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה, אשר מי א-ל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך, אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה והלבנון". וצריך ביאור מה שאמר משה: "אתה החלות להראות את עבדך", הלא עדיין לא זכה להיכנס לארץ ואיך שייך לומר "אתה החלות".

אך לפי האמור יש לומר, כי ידוע מה שאמרו חז"ל (תענית ט.) שהמן ירד לישראל בזכות משה רבינו. וזהו שהתפלל להקב"ה: "אתה החלות להראות את עבדך", היינו באכילת המן כבר התחיל משה להרגיש קדושת הפירות של ארץ ישראל, שהרי הטעם הרוחני של פירות ארץ ישראל היה בתוך המן, ומאחר שכבר זכיתי לטעום מקדושת הרוחני של פירות ארץ ישראל "אעברה נא ואראה את הארץ הטובה", כדי שאוכל לטעום מקדושת פירות הארץ במקומה בארץ ישראל.

הקב"ה השפיע קדושת ארץ ישראל במן כדי להצילם מכוחות הטומאה של המדבר

ויש להוסיף תבלין לבאר הסיבה שהעביר הקב"ה את הטעם הרוחני שהיה צריך לרדת בפירות הארץ, אל המן שאכלו ישראל במדבר ארבעים שנה, על פי הידוע כי המדבר הוא מקום אשר כוחות הקליפות והטומאה שולטים בו, כמבואר ב"שער הכוונות" לרבינו האריז"ל (ענין תחום שבת דף סג טור ג): "והנה מקום הקליפה עצמה נקרא מדבר שמם כי איננו ראוי כלל לישוב ולא לזריעה".

יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם, היינו מה שיצא מפיו יתברך בבריאה להוציא מן הארץ כל דבר ודבר, אותו הדיבור נכנס באותו המזון, והוא זן ומחיה את האדם, לכן צריך לברך על המזון כי על ידי הברכה מעורר החיות".

הטעם של המאכל הוא הניצוץ הקדוש המחיה אותו

נקדים עוד יסוד גדול שגילה לנו הבעש"ט הקדוש זי"ע, כי הטעם שנמצא בתוך כל מאכל הוא הניצוץ הקדוש המחיה את המאכל, כמו שהביא בספר "בעל שם טוב" על התורה (פרשת לך לך) בהגהות "מקור מים חיים" (אות יט) בשם ספר "אהבת דודים" (על שיר השירים בפסוק ישקני):

"שמעתי משם הישיש איש אלקי מו"ה ישראל בעל שם טוב ממעזיבוז על פסוק (תהלים לד-ט) טעמו וראו כי טוב ה', רצה לומר כשתטעמו תראו בשכלכם, כי הטוב שבאוכל ומשקה מי הוא, רק הוא יתברך שמו שממנו נלקח כל התענוגים, לכן אין ראוי שתישאר בתענוג הגשמי רק שתדבקו על ידי הגשמי הזה בו יתברך".

וכן כתב ב"מאור עינים" (פרשת מטות):

"ואין לך דבר בזה העולם שאין בו ניצוץ הקדוש שנאצל מדיבורו של הקב"ה המחיה אותו הדבר, וזהו הטעם שבדבר ההוא המתוק לחיך, כמו שכתוב (תהלים לד-ט) טעמו וראו כי טוב ה', רצה לומר מה שאתם טועמים ורואין כי טוב, הוא ה' שהוא ניצוץ הקדוש שבדבר ההוא המלוּבש בו, כמו שנראה לעין כי לאחר שאכל האדם המאכל ונשאר החיות בקרבו, שהפסולת נדחה לחוץ מבלי חיות והוא דבר נפסד וגרוע, כי עיקר המזון שהאדם ניזון ממנו ומוסיף לו כח הוא הניצוץ הקדוש שבמאכל ההוא, שהוא הטעם הטוב שהאדם טועם במאכל ובמשקה ההוא, ולכן בשעה שאוכל האדם המאכל נתייחד הניצוץ ההוא אל חיותו של האדם ההוא האוכלו ונתיסוף בו כח".

הנה כי כן הרווחנו להבין ביתר שאת החידוש הנפלא של ה"חתם סופר" בענין ירידת המן לישראל במדבר,

הגילוי הנפלא של החתם סופר: המן שירד לישראל
במדבר היה הטעם הרוחני של פירות ארץ ישראל

המרגלים שטעמו מפירות הארץ לא הרגישו בהם קדושה
ולא השבילו להבין שקדושת הארץ עברה אל המן

"לא ניתנה תורה לדרוש אלא לאוכלי המן"
כי בכח התורה זכו לטעם הרוחני של פירות ארץ ישראל

חתם סופר: הטעם הפנימי שהיה צריך להיות בפירות הארץ
נכנס במן ופירות הארץ נשארו בלי טעם

ונאכל מפריה ונשבע מטובה, ואין לאומרו, שאין
לחמוד הארץ בשביל פריה וטובה, אלא לקיים המצוות
התלויות בה".

אבל הב"ח תמה על "ספר המצוות" ומיישב הנוסח
שאנו נוהגים לאומרו, והנה לשון קדשו: "תימה הלא
קדושת הארץ הנשפעת בה מקדושת העליונה היא
נשפעת גם בפירותיה, שיונקים מקדושת השכינה
השוכנת בקרב הארץ... ועל כן ניחא שאנו מכניסין
בברכה זו ונאכל מפריה ונשבע מטובה, כי באכילת
פירותיה אנו ניזונים מקדושת השכינה ומטהרתה
ונשבע מטובתה".

אולם יש לתמוה על הב"ח, שהרי מצינו מקור ברור
למה שכתב ב"ספר המצוות" שאין לאומרו ממה ששינוי
בגמרא (סוטה יד.):

"דרש רבי שמלאי מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס
לארץ ישראל, וכי לאכול מפריה או לשבוע מטובה הוא
צריך, אלא כך אמר משה, הרבה מצוות נצטוו ישראל
ואין מתקיימין אלא בארץ ישראל, אכנס אני לארץ כדי
שיתקיימו כולן על ידי, אמר לו הקב"ה כלום אתה מבקש
אלא לקבל שכר, מעלה אני עליך כאילו עשיתם".

הרי לנו דברים ברורים בדברי רבי שמלאי, שלא
יעלה על הדעת לומר שמשה רבינו נתאוה להיכנס

וזהו שכתוב (דברים לב-י):
"מצאנו בארץ מדבר ובתוהו
ילל ישימון". ופירש רש"י: "ארץ
ציה ושממה מקום יללת תנינים
ובנות יענה, אף שם נמשכו אחר
האמונה". כלומר שגם במקום
שליטת הקליפות האמינו בה'
אמונה שלימה. נמצא לפי זה
כי במדבר היו ישראל צריכים
שמירה מיוחדת מכוחות
הקליפות ששלטו שם.

מעתה כיון שהכניס הקב"ה
את השפע האלקי שהיה צריך
להיות בפירות ארץ ישראל לתוך

המן, לכן השפיע המן בקדושתו לישראל במדבר, כפי
שמשפיעים פירות ארץ ישראל למי שאוכל אותם, וזהו
שהביא ב"אגרא דכלה" (פרשת בשלח) בשם רבו הרה"ק
מרימנוב זי"ע כי על ידי אכילת המן נזדככו ישראל,
והנה דבריו הקדושים על הכתוב (שמות טז-טז):

"ויראו בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו מן הוא
כו'. שמעתי מפה קדוש כבוד אדמו"ר הנ"ל זצוק"ל,
שהיה המן דק ובהיר כל כך ברוחניות, עד שעל ידי
אכילתו נזדכך הגוף, והיה ניכר לכל אחד פנימיות חבירו
ומחשבתו, והנה איש אשר היה מכיר את חבירו ביום
אתמול בלא הודע פנימיותו וחשבו לצדיק או בהיפך,
וכהיום שאכלו את המן נתוודע לו פנימיותו ולא הכירו,
כי נדמה בעיניו כאיש אחר. וזה ויאמרו איש אל אחיו
מן הוא, רוצה לומר מי הוא זה כי נהפך לאיש אחר".

**ביאור פליאת רבי שמלאי על משה רבינו:
"וכי לאכול מפריה או לשבוע מטובה הוא צריך"**

הנה מה טוב ומה נעים להעלות על שלחן מלכים,
כי על פי דברי ה"חתם סופר" יפתח לנו פתח ליישב
פליאה גדולה על דברי הב"ח (או"ח סימן רח), שעמד על
מה שהביא הטור (שם סעיף ח) בשם "ספר המצוות" בענין
ברכת "על המחיה", שהיא ברכה אחת הכלולה משלש
ברכות המזון: "ויש אומרים [בברכת ובנה ירושלים]

שהמרגלים לא ירגישו שום טעם רוחני בפירות הארץ, כי הטעם הרוחני נכנס לתוך המן שירד לישראל במדבר, מדוע אם כן אמר למרגלים "והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ", איזו תועלת יש בהבאת פירות הארץ שאין בהם שום טעם רוחני.

ונראה ליישב דברי ה"חתם סופר" על פי מה שכתב ה"אור החיים" הקדוש (פרשת יתרו), לפרש הפסוק (שמות יט-ה): "ועתה אם שמוע תשמעו

בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ". וביאר בדברי קדשו על פי מה שאמרו חכמינו ז"ל (פסחים פז:): "לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים".

וביאר רבינו האריז"ל ב"שער הפסוקים" (פרשת שמות ד"ה ויקם מלך חדש) הכוונה בזה, כי על ידי חטא אדם הראשון שאכל מעץ הדעת נפלו ניצוצי קדושה ונתפזרו בכל העולם, לכן הוכרחו ישראל ללכת מגולה לגולה בגלויות בבל מדי יון ואדום, כדי שיקיימו שם תורה ומצוות ועל ידי זה יעלו כל ניצוצי הקדושה שנפלו לשם, והנה ניצוצי קדושה אלו נקראים "גרים", ולזה התכוונו חכמינו ז"ל שתכלית גלות ישראל "כדי שיתוספו עליהם גרים", וכאשר תושלם מלאכת בירור ניצוצי הקדושה, שוב לא נצטרך ללכת בגולה אלא נזכה לגאולה שלימה.

לפי זה מקשה ה"אור החיים" הקדוש, הלא כל דברי הנביאים מלאים תוכחות, כי סיבת הגלות היא כמו שאנו אומרים בתפילת מוספים לימים טובים: "ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו", הרי מבואר כי לולא החטא לא היינו גולים מארץ ישראל, וקשה אם כן איך היינו מעלים אז כל ניצוצי הקדושה הפזורים בכל העולם.

ישוב הפליאה: מדוע צוה משה למרגלים לקחת מפרי הארץ, הלא ידע שאין בהם שום טעם רוחני

אור החיים הקדוש: לולי החטא לא היו צריכים לגלות, כי התורה היתה שואבת ניצוצי קדושה מכל העולם

משה רבינו ביקש להוכיח למרגלים כי בכח עסק התורה אפשר להמשיך ניצוצי קדושה מפירות הארץ לתוך המן

המרגלים ידעו שצריך ללכת בגלויות כדי לברר ניצוצי קדושה, לכן ביקשו להשלים הבירור לפני הכניסה לארץ

לארץ כדי לאכול מפריה ולשבוע מטובה, אבל לפי מה שכתב הב"ח שראוי להתפלל שנזכה לאכול מפירות ארץ ישראל ולשבוע מטובה, כי הקדושה העליונה שהקב"ה משפיע בארץ ישראל נשפעת גם בפירותיה, אם כן קשה מדוע התפלא רבי שמלאי על משה רבינו שביקש להיכנס לארץ "וכי לאכול מפריה או לשבוע מטובה הוא צריך", שהרי יתכן שהשתוקק לאכול מקדושת הפירות ולשבוע מטוב קדושתם.

אמנם לפי החידוש הנשגב של ה"חתם סופר" יאירו עינינו ליישב מקחו של צדיק דברי הב"ח, כי הן אמת שהקדושה העליונה נשפעת בפירות ארץ ישראל, אולם מאחר שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר ירד המן לישראל בזכות משה רבינו, שהמשיך את הטעם של פירות ארץ ישראל בתוך המן, נמצא שכבר טעם משה רבינו ארבעים שנה מקדושת פירותיה של ארץ ישראל, לכן יפה תמה רבי שמלאי שלא יתכן לומר כי משה רבינו רצה ליכנס לארץ רק כדי לאכול מפריה ולשבוע מטובה.

התורה שקיבלו ישראל במדבר נעשית אבן שואבת להמשיך ניצוצי הקדושה מפירות הארץ לתוך המן

אלא שעתה מוטלת עלינו החובה ליישב הפליאה הגדולה, מאחר שמשה רבינו כבר ידע

פירוש, בקריאת מ"ב מסעות אין להפסיק באמצע כדי לקרוא עולה אחר לתורה, אלא צריך לקרוא את המסעות בלי הפסקה כי הם מכוונים כנגד שם מ"ב, דהיינו כנגד מ"ב אותיות שאנו מזכירים כל יום בתפלת שחרית בסדר הקרבנות, בתפלת "אנא בכח" המיוחסת לתנא האלקי רבי נחוניא בן הקנה, שהיא מבוססת על מ"ב אותיות המתחלקות בראשי תיבות לשבעה שמות, אב"ג-ית"ץ, קר"ע-שט"ן, נג"ד-יכ"ש, בט"ר-צת"ג, חק"ב-טנ"ע, יג"ל-פז"ק, שק"ו-צי"ת.

והנה שם קדוש זה של "אנא בכח" מסוגל להעלות ניצוצי קדושה, כמו שכתב ב"אגרא דכלה" פרשת מסעי רמז הכתוב (במדבר לג-א): "אלה מ'סעי ב'ני ישראל וכו' ראשי תיבות מ"ב, שהמסעות הם נגד שם מ"ב, וזה סוד אשר יצאו מארץ מצרים, שכבר ידעת שסוד שם זה מסוגל לעליה, וכן ב'יד מ'שה ראשי תיבות מ"ב, ואל"ה מסעיהם וכו' בגימטריא מ"ב".

הנה כי כן כאשר נצרף את דברי ה"חתם סופר", יאירו עינינו להבין שנסעו ישראל מ"ב מסעות במדבר, כדי להעלות ניצוצי קדושה מפירות ארץ ישראל בתוך המן. ויש לומר כי זהו שרמזו רבי נחוניא בן הקנה בפתיחת התפלה על שם בן מ"ב: "אנא בכח גדולת ימינך תתיר צרורה", פתח נא את הקשר של ניצוצי קדושה האסורים בגלות, ויזכו לצאת מאפילה לאור גדול ומשעבוד לגאולה.

"הנני ממטיר לכם לחם מן השמים..." למען אנחנו הילך בתורתך אם לא"

יומתק לפרש בזה מקרא שכתוב (שמות טז-טז): "ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו, למען אנחנו הילך בתורתך אם לא". ונתייגעו המפרשים להבין מהו הניסיון על ידי המן אם ילכו ישראל בתורת ה' אם לא. אך לפי האמור יש לומר כי בפסוק זה גילה לנו הקב"ה מהי הבחינה באכילת המן, ככל החזיון שלמדנו מדברי ה"חתם סופר" וה"אור החיים" הקדוש.

וזהו פירוש הפסוק: "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים", אולם לבל נחשוב שהוא כולו רוחני ואין בו

מתרץ ה"אור החיים" הקדוש כי לולא החטא היינו יכולים על ידי עסק התורה למשוך לארץ ישראל את כל ניצוצי הקדושה מכל העולם, כי התורה היתה "אבן שואבת" למשוך אליה ניצוצי הקדושה מכל העולם, אך משום שלא עסקו בתורה ובעבודת ה', לא היה בידם כח למשוך ניצוצי הקדושה מכל העולם, לכן הוצרכו ללכת בפועל מגולה לגולה כדי לברר משם ניצוצי הקדושה.

הנה כי כן זהו פירוש הכתוב: "ועתה אם שמעו תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי", שתעסקו בתורה ובעבודת ה', כי אז "והייתם לי סגולה מכל העמים", תזכו על ידי עסק התורה שהיא בבחינת אבן שואבת לשאוב ניצוצי קדושה מכל העמים לארץ ישראל, "כי לי כל הארץ", שהרי כל הארץ שייכת לי ובכל העולם מפוזרים ניצוצי הקדושה שצריך להעלותם.

מעתה נראה כי מה שזכו ישראל שהוריד להם הקב"ה לחם מן השמים, שהוא המן שהכניס בו הקב"ה את הטעם הרוחני שהיה צריך להיות בפירות הארץ, הוא רק בזכות שקיבלו ישראל את התורה במדבר, ועל ידי זה נעשתה התורה בבחינת אבן שואבת להמשיך הקדושה מפירות הארץ בתוך המן [ואף שהמן כבר התחיל לרדת קודם מתן תורה, עם כל זה בזכות שהשתוקקו לקבל את התורה מיד בצאתם ממצרים, כמבואר במדרש שכשאמר להם הקב"ה שעתידים לקבל את התורה, התחילו לספור את הימים מפסח עד עצרת, כבר הקדימה התורה להיות בבחינת אבן שואבת].

מ"ב מסעות כנגד שם מ"ב של "אנא בכח" למשוך ניצוצי קדושה מארץ ישראל בתוך המן

מה נפלא להבין בזה הטעם שנסעו ישראל מ"ב מסעות במדבר, כמו שהביא ה"מגן אברהם" (או"ח סימן תכח ס"ק ח) בשם ה"צרור המור" [למקובל האלקי רבי אברהם סבע זצ"ל ממגורשי ספרד] פרשת מסעי: "כתוב בצרור המור מ"ב מסעות שבפרשת ואלה מסעי אין להפסיק בהם שהוא נגד שם מ"ב".

עד שתושלם מלאכת הבירור, באו בטענה כי מה להם לישראל להיכנס לארץ ישראל ולבנות בית המקדש, הלא עדיין מוטל עליהם לברר ניצוצי קדושה מכל העולם, אם כן טוב יותר שימשיכו במלאכת הבירור כפי שעשו עד הנה במדבר, ורק אחרי שישלימו מלאכת הבירור יכנסו לארץ ישראל בגאולה השלימה.

לכן נתחכם משה רבינו לצוות עליהם שיביאו מפירות הארץ ויטעמו אותם, כי רצה להוכיח להם בפועל ממש שהטעם הרוחני נסתלק מפירות הארץ ונכנס בתוך המן, וכל זה כי על ידי עסק התורה שעסקו ישראל במדבר נעשית התורה אבן שואבת, להמשיך הטעם הרוחני וניצוצי הקדושה מפירות הארץ לתוך המן, ומזה ישכילו שאם יכנסו ישראל לארץ ויעסקו בתורה, תהפוך התורה לאבן שואבת להביא את ניצוצי הקדושה מכל העולם לארץ ישראל ולא יצטרכו ללכת בגולה.

וזהו שאמר להם משה רבינו "והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ", כלומר שתתחזקו ותלמדו לקח נשגב מפירות הארץ, שהרי "והימים ימי בכורי ענבים", אם כן היה צריך להיות טעם מתוק בפירות הארץ, ואיך נעלם מהם הטעם ונשארו כמוץ יבש בלי שום חיות. מזה תשכילו שהתורה היתה אבן שואבת לשאוב הטעם הרוחני לתוך המן, אם כן מחמת סיבה זו יכולים ישראל להיכנס לארץ ישראל, ואין להם לחוש שילכו בגולה, כי אם יעסקו בתורה יימשכו לשם ניצוצי קדושה מכל העולם ולא יצטרכו ללכת בגלות, אלא יזכו לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

שום חיות מפירות ארץ ישראל, הוסיף הקב"ה לומר: "ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו", כי על ידי מחשבתם יוכלו להמשיך דבר יום ביומו ניצוצי קדושה מהטעם שהיה צריך להיות טמון בפירות הארץ, "למען אנסנו הילך בתורתי אם לא", כי אם ילכו בתורת ה' תהפוך התורה לאבן שואבת להמשיך הטעם מפירות הארץ לתוך המן, ואם לאו ישאר המן לחם שאין בו טעם רוחני.

מה נפלא לבאר בזה המאמר במדרש תנחומא (פרשת בשלח אות כ): "לא ניתנה התורה לדרוש אלא לאוכלי המן". ולפי האמור רמזו בזה על הקשר הנפלא בין אכילת המן לעסק התורה, כי על ידי עסק התורה המשיכו את הטעם מפירות הארץ למן, ולכן דוקא להם ניתנה התורה לדרוש כדי שימשיכו על ידה ניצוצי קדושה מכל העולם.

לפי זה ירווח לנו להבין גם כן מה שהתלוננו אנשי הרשע על המן באומרים (במדבר כא-ה): "ונפשנו קצה בלחם הקלוקל", כי בהיותם אנשי רשע שלא עסקו בתורה, לא שאב חלק המן שלהם קדושה מפירות הארץ, ונשאר המן כלחם הקלוקל שאין בו טעם רוחני. וזהו גם כן הטעם שלא נפל המן אצלם על יד הדלת אלא רחוק מפתח ביתם, כי לא היה בו הקדושה הרוחנית לקרב את המן אל פתח ביתם.

המרגלים סירבו להיכנס לארץ בידעם שצריך לברר ניצוצי קדושה מכל העולם

בדרך זו במסילה נעלה לבאר הטעות של המרגלים, שהיו אנשי מעלה שנבחרו להיות נשיאי ישראל, כי כאשר השיגו ברוח קדשם שיצטרכו ללכת מגולה לגולה

